

נוספת: שהוא לא עשה להספקת הטבח אחרי שנודע לו כי מתרחש שים דברים חמורים במחנות.

בנקודה זאת טוען שרון, כי למעשה נודע לו על הטבח בשעה מאוחרת מאוד, אחרי שהפלאנגות כבר היו במחנות-הפלוגים טים במשך יומה. על-פי העדויות שנשמעו, עזר שרון לכתב הטלוויזיה רון בך ישי, שסילפן אליו ביום השישי בלילה.

אריאל שרון

יממה אחרי כניסת הפלאנגות, שכבר ידוע לו שמתרחש שם טבח, אך מתי בדיוק נודע לו הדבר? בנקודת זה זאת חייב שרון להתגונן מפני העור, יות שהעלו פרקליטיו של ראש אמ"ן, יהושע שגיא, בדבר "שני המיסמכים" של ראש אמ"ן, שחוברו כבר ביום הרביעי, יממה יותר לפני הטבח. שרון חייב להור כיה שמיסמכים אלה — או מיסמכים אחרים שלא נדונו בדלתיים פתוחות — הגיי עזר אליו רק בשעה מאוחרת מאוד ביום השישי ולא לפני כן. הוא גם צריך להור כיה שלא ידע ביום שישי בצהרם על אפר שרות של טבח, כאשר הוא נפגש עם ראש אמ"ן.

אם יצליח בכך, עדיין יהיה עליו להסביר מדוע אחרי שנודע לו שדברים חמורים מתרחשים במחנות הפלוגים, הוא לא נקט בפעולה. שהרי הפלאנגות נותרו במחנות גם בלילה שבין יום השישי ובין השבת בבוקר, וככל הנראה המשיכו ב"מעשייה-טבח.

בנקודה זאת חייב שרון להסביר את האחריות על הרמטכ"ל, רב"ר אלוף רפאל איתן. איתן היה ב"ביררות במשך היום. הוא נפגש לשיחה עם מפקדי הפלאנגות ביום השישי אחרי-הצהריים. רפ"ר, יהיה על שרון לומר, הוא מסקר הצבא ומפקד המיליטריה. כאשר יש בידו ידיעות המהינות פטייה מן ה"פקודה של הדרג המדיני, עליו להר דייע על כך דרג המדיני ולבקש את אישורו לספות מהפקודה.

שרון מתגונן. איפוא, נוסף על עדותו הראשונה הוא הוסיף שתי עדויות בכתב, שהוא נתן השבוע. היו גירסות רבות לסיפור, כמה וכמה מהמהררים האחרים העיידו נגדו.

אילו היה שרון נאשם במישפט פלילי, הוא היה חייב לעלות על דוכן-העדים כדי לבסס את גירסתו. השר העדיף שלא לחזור ולהעיד.

עניין זה עלול להראות תמכה לשר הביטחון היו יתרונות רבים. הוא לא התנדב להעיד מיומנתו, אלא הוזמן על-ידי ראש אמ"ן. יתכן שפרקליטיו של שגיא קיוו ששרון יזמן להעיד בין העדים הראשונים. אך חברי ועדת-החקירה קבעו ש"סדר ההופעה של העדים יהיה לפי דרגת חשיבותם, ושרון קבע כאחרון העדים. עובדה זאת העניקה לו שני יתרונות. ראשית: הוא ידע מה היו כל העדויות שישמשעו לפניו, ויכול היה לנסות ולהפריכן. שנית: מכיוון שהוא אחרון העדים, אי אפשר עוד להביא עדים שיפריכו את עדותו שלו.

קל להבין, אם כך, מדוע ויתרו פרקליטיו של שגיא על עדותו של שרון. אך מדוע ויתר הוא עצמו על יתרונותיו? לכך יש הסבר אחד: ההסבר הפורמלי. גם שרון לא רצה להעמיק יותר מדי את מעורבותו בחקירה. כמו בכך וכמו שמיר, הוא רצה לשמור על אוסציות פתוחות ב"מירת האפשרי. שרון אמנם אמר כי הוא לא יתחמק מאחריותו למה שהתרחש בבירות, אך קשה לדעת מה יהיה פירושו של המיש"פ המעורפל הזה כשיתפרסמו מסקנות הוועדה.

קום — אלוף הפיקוד ומפקד האוגדה — מה מתחש. הוא גם אחראי לפעולתם שלהם וגם לתיפקודו של ראש אמ"ן. אם יתברר שאמ"ן לא פעל כשורה — האחריות היא גם על הרמטכ"ל.

מצבו של איתן נראה חמור בנקודה אחת מסוימת: אחרי ש"ביום השישי בבוקר הודיע אלוף הפיקוד לרמטכ"ל שהוא הורה ל"הפסיק את פעולת הפלאנגות ב"מחנות, בעיקבות השמועות שהם "הגזימו", בא רפ"ר לבירות, קיים פגישה עם מפקדי הפלאנגות, לא התעניין ב"הגזמות", והתיר ל"פלאנגות להישאר במחנות למשך שעות רבות נוספות, למרות שידע כי האמריקאים דוחצים עליהם לציאת מידר מן המחנות.

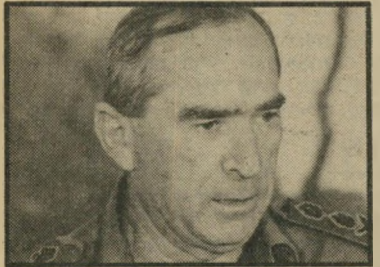
בישיחה שהתקיימה ביום השישי בלילה בין איתן ושרון, דובר כיניהם על "הגזימות" של הפלאנגות — בשעה שהפלאנגות היו במחנות המשיכו בטבח.

קרה-הגנה של איתן מחייב הטלת אחריות כלפי מעלה וכלפי מטה גם יחד. כלפי קהילת-המודיעין חייב איתן ל"עון כי היא לא הביאה הערכות מבוססות על כך שיהיה טבח במחנות, אם יוכנסו אליהם הפלאנגות.

הרמטכ"ל העיד פעמיים בדלתיים סגורות, וקשה לדעת מה אמר. אולם ראש לישכתו, סגן-אלוף זכרון העיד בדלתיים פתוחות. הוא אמר שהתרשמותו — שאולי אמורה לשקף את התרשמותו של הרמטכ"ל — היא שהפלאנגות היו צבא מסודר, ולכן אין להעלות על הדעת שיעשו מעשי טבח. אבל בסתירה לעדות זאת עומד דים דברים שאמר איתן הן בשעת הטבח, כרשיבת הממשלה שהייתה ביום החמישי, והן אחרי הטבח. בעת ישיבת הממשלה הוא דיבר על "הנקמה בעינינו" של הנוצרים אחרי רצח באשיר ג'מאל. אחרי הטבח הוא אמר לעיתונאים שכל מי שהכיר את המצב בלבנון, יכול היה לתאר לעצמו כי יתרחש מעי"ש שה מעין זה שהתרחש במחנות.

איתן חייב איפה להטיל את האחריות על קבלת החלטה להכניס את הפלאנגות כלפי מעלה, על הדרג המדיני. קרה-הגנה שלו יכול להיות זה: הדרג המדיני ידע

מה שידעתי אני. אם למרות זאת קיבל את החלטה, עליי, כחייל, לבצע אותה. כדי להשיב על השאלה מדוע לא הוסק הטבח, הוא חייב להטיל את האחריות כלפי מטה. בנקודה זו עליו לטעון כי "השמועות", "הזימומים" וכיוצא באלה לא היו ידיעות מבוססות שאפשר לקבל החלטה בהתבסס עליהן. כלומר: אנשי-המודיעין

רפאל איתן

שבשטח ומפקדי הצבא שבשטח לא אגרו די אינפורמציה מהימנה על מה שקורה במחנות-הפלוגים. כאשר להחלטה שהוא קיבל להתיר לפלאנגות להמשיך בשהי"תם במחנות-הפלוגים גם במשך יום השישי בערב ובלילה, יכול איתן לומר כך: הפעולה הוסמקה על-ידי הוראתי. לא הנחתי לכוחות נוספים להיכנס. כל מה שעשיתי היה לתת לפלאנגות כמה שעות להתארגנות לצורך יציאה מה"מחנות.

דברים מסוג זה נשמעו בעדויות הפומביות. נאמר שגם ליחידות של צה"ל יש צורך בכמה שעות כדי להתארגן לצורך פינוי שטח או נסיגה ממנו. דברים אלה בוודאי נכונים לגבי יחידות גדולות. אך האומנם יתכן שגם יחידה של כמה עשרות אנשים זקוקה ליותר מ-12 שעות כדי להתארגן לפינוי?

גם כדי להשיב על שאלה זאת חייב איתן להטיל את האחריות כלפי מטה: הוא לא יכול בפרטי-הפרטים של פעולת הפלאנגות. המפקדים שבשטח — אלוף הפיקוד ומפקד האוגדה — הם שחייבים היו להפנות את תשומת-ליבם לנקודה זאת.

ראש המוסד: מי הזהיר אותם?

כדי למנוע מעשי טבח. דברים ברוח דומה נאמרו גם בהודעת הממשלה. גם הודעת דיבר צה"ל וגם הודעת הממשלה נעשו בעצה אחת בין ראש-הממשלה ושר-הביטחון.

כלומר: הדרג המדיני היה מדי דע היסב-היטב לאפשרות של מעי"ש שי טבח!

ולא רק זאת: כשיחה שהתקיימה ביום הרביעי בין ראש הממשלה ובין מוזרים דריופ"ר, אמר בגין במפורש מי צה"ל נכנס ל"מקרב בירות כדי למנוע מעשי" נקם מצד הפלאנגות.

כיצד ידע הדרג המדיני על האפשרות שהיו מעשי-טבח ומעשי-נקם? האם לא מתוך מידע שסופק לו על-ידי קהילת-המודיעין, המוסד בוהכה? ולחלוטין: אם החליט הדרג המדיני להתיר את כניסת הפלאנגות למחנות למרות החשש ממעשי טבח, מה יכול ראש המוסד לעשות? הוא הרי אינו נמנה עם מקבלי ההחלטות ב"רמה של ראש-הממשלה או שרה-הביטחון. תפקידו רק לספק מידע.

ל העדויות שמסר ראש המוסד או שנמסרו מטעמו היו בדלתיים סגורות. בגלל האופי של תפקידו, הוא גם לא הו"ר כר הרבה בעדויות שנשמעו בדלתיים פתוחות.

האם לא הזהיר ראש המוסד מפני ה"טבח, ולא היה ערוך כדי לדווח על המתרחש במחנות, אם ידע על כך משהו? ההגנה של ראש המוסד יכולה להתבסס על הנקודות הבאות: ראשית, הוא היה חוש בתפקידו. ראש המוסד הקודם, א"ר לוף (מיל') יצחק ("חקה"), הופי, פרש חמישה ימים לפני הטבח. אם היו מתד"לים בעבודת המוסד, יהיה זה בלתי-הוגן להאשים בכך את המפקד החדש.

שנית, יכול ראש המוסד לומר, לא היה טעם שהמוסד יזהיר את הדרג המדיני מפני אפשרות של טבח. מפני שלק"הילת המודיעין היה ידוע ישויה-ה שהדרג המדיני מודע לאפשרות זאת.

והראייה: כדי להסביר מדוע נכנס צה"ל למערב בירות, הוציא דובר צה"ל הודעה, ובה הוא אמר כי צה"ל עשה זאת

דודאי: גיא לא סיפר לי!

דודאי, על-פי עדותו של זיו, כי הוא ידע על 300 ההרוגים, אך אין פירוש הדבר שהוא ידע על כך מדבריו של גיא ביום השישי בצהריים, או מדבריו של חברוני באותן שעות. יתכן שהידיעה הגיעה אליו זמן רב אחר כך, ממקורות אחרים ומוטמי כים פחות, ולכן לא היה עליו לייחס ל"ידיעה שום חשיבות או לפעול על פיה.

קרה-הגנה של דודאי הוא גם קר ההגנה של שרון. אם דודאי לא ידע, גם שרון לא ידע, משום ש"הגנה של דודאי

אבי דודאי

דודאי הוא צינור המידע שבין היחידה לביטחון לאומי והערכות המודיעין המגויעות אליה ובין שרון.

איתן: לא ידיעות מאשיות!

תיה היתה שיחה בין ראש-הממשלה ושרון. איתן גם קיבל משרון את ההוראה ל"הכניס את הפלאנגות למחנות-הפלוגים, ור ניס אלה נמנה איתן עם הדרג המדיני. מאידך, איתן הוא גם איש-צבא, שהיה בקשר מתמיד עם השטח. הוא היה בבני רות מדי יום, הוא שמע מן המפקדים במ"ר

את עוזרו של שרה-הביטחון, אבי דודאי, הזהירה הוועדה בקשר עם ענייני אחד: הידיעה שהעביר או לא העביר לו סגן-אלוף ראובן גיא מהיחידה לביטחון לאומי, על 300 הרוגים, מחבלים ואזרחים, שהיו במחנות-הפלוגים צברה ושאיתלא.

על-פי העדויות שנשמעו, קיבל סגן אלוף גיא ידיעה זאת ביום השישי בבוקר, אחרי הלילה הראשון של הטבח. מסר לו אותה רב-סרן משה סיני, שהוא עוזרו של סגן-אלוף משה חברוני, ראש ליש-כתו של ראש אמ"ן.

גיא טען בעדויותיו לפני הוועדה, כי הוא העביר ידיעה זאת בטלפון אל אבי דודאי. סגן-אלוף חברוני העיד כי לפי התרשמותו ידע דודאי על העניין כאשר הם שוחחו בשהי"תוב בתל-אביב ביום השישי בצהריים, ואחר-כך במשך היום, כשהם היו ביחד בלישכתו של שרה-החוף, שם התקיימה הפגישה של השרים ואנשי המודיעין עם השליח האמריקאי מוריס דרייפר.

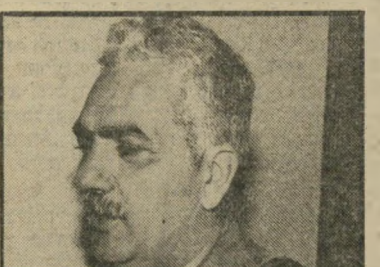
קרה-הגנה של דודאי הצטייר ב"בירור רב ביום העדויות של הי"שלב השני, שנשמעו בדלתיים פתוחות. דודאי מבחיש ממכריזכל שהוא שמע ידיעה זאת מסגן-אלוף חברוני.

כשיחזור שנערך מאוחר יותר על-ידי מפקד ביחידה לביטחון לאומי, אלוף-משנה זוסיה ("זיו") קוניאור, לא הנחיש

מדתו של הרמטכ"ל נראית קשה למדי. הוא נמצא בתוך, בין הדרג המדיני ובין הדרג הצבאי. פירוש הדבר שהוא טובל מן החסרונות של שתי הק"בוצות.

מחר, איתן נמנה על הדרג של מקבלי ההחלטות. ההחלטה להיכנס למערב-בי"ר ות התקבלה בעיקבות שיחה טלפונית שהיתה בינו ובין מנחם בגין, שבעיקבו

שגיא: ה'ו מיסמכים!

יהושע שגיא

החקירה. סביר יותר להניח כי ההגנה של ראש אמ"ן מבוססת על שני המיסמכים שהוא חיבר

מענה כלפי ראש אמ"ן, האלוף יהושע שגיא, דומה בעיקרה לטענה שהופנתה כלפי ראש המוסד: הוא לא סי"פק הערכות מתאימות לפני הטבח ולא סיפק די מידע במהלכו.

על מהלכי המודיעין אפשר לדעת יותר ממה שידוע על מהלכי המוסד והאישי ה"עומד בראשו. ידוע שראש לישכת ראש אמ"ן קיבל ידיעה על "300 הרוגים, מחבי לים ואזרחים", וידוע שהוא דאג להעביר אותה לסגן-אלוף גיא מהיחידה לביטחון לאומי, מתוך הנחה, אולי, שהיא תעבור הלאה, אל עוזרו של שרה-הביטחון, וממנו אל שרה-הביטחון. אך יתכן שקרה-הגנה של שגיא אינו מבוסס בעיקרו על ידיעה זאת, למרות שהוקרש לפרשה זמן רב בדיונים הגלויים של ועדת